

УДК 007: 304: 070

Скуртул Г. С.

канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

### **«СПІВАЄ ЧАС МЕЛОДІЮ РАНКОВУ, ЯК ПОЗИВНІ ЗАГРАЮТЬ З ДАЛИНИ»: ДО 100-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО РАДІО**

«Алло, алло, алло! Говорить Харків! Вам, вам, вам! Працює в Україні перша радіотелефонна станція», – так розпочався сто років тому перший експериментальний ефір української радіомовної станції. Прем'єрна радіопередача тривала двадцять дві хвилини – це був концерт артистів і симфонічного квартету. А вже в грудні 2023 року Верховна Рада України ухвалила Постанову про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2024–2025 роках. Зокрема, йдеться і про 100 років із часу заснування «Українського радіо» (запуск у Харкові першої в Україні радіостанції).

Українське радіо неодноразово ставало об'єктом наукового дослідження: як соціокультурний бренд (Л. Обух), як комерційно успішний проєкт і мовник під час повномасштабного вторгнення (П. Мірошніченко, Д. Коломієць); особливості програмної сітки УР проаналізовані в працях А. Горпінченка; знакові етапи розвитку згадують у своїх публікаціях Н. Даценко, С. Єрмоленко, О. Кошак, Т. Ковальова, І. Мащенко. Однак і досі відсутні дослідження, у яких би простежувалися тенденції еволюції Українського радіо, що й зумовлює актуальність наукової розвідки.

Українське радіомовлення як складова національного інформаційного медіапростору проходило різні етапи розвитку, які впливали на його формат, технології і програми. Знаковим для ефіру Українського радіо був травень 1943 року – вперше в ефірі з'явилися позивні пісні на слова Тараса Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий...». Ця мелодія і досі є звуковою візиткою радіостанції, маркером динамічного розвитку ефірного образу [3]. Після приєднання України до Радянського Союзу УР стало контрольованим державою. Програми були строго цензуровані, а їхній зміст відображав ідеологію радянського режиму.

Після відновлення незалежності України в 1991 році Українське радіо дістало можливість розвиватися в межах нової суверенної держави. Відбувалася поступова лібералізація медіа, з'явилися незалежні радіостанції,

розпочався процес комерціалізації. Потужним поштовхом до трансформацій став розвиток цифрових технологій. Поширення Інтернету дозволило слухати Українське радіо не лише через FM/AM хвилі, а й через онлайн-потоки, мобільні додатки. Це зі свого боку розширило аудиторію та збільшило можливості для контенту.

Перший канал суспільного радіо в Україні пропонує різноманітні програми, співпрацює з міжнародними медіаорганізаціями (обмінюючись контентом та досвідом), сьогодні це важливий інформаційний та культурний ресурс для українського суспільства, про це свідчать і дослідження. Відсоток слухачів, які віддають перевагу новинам саме на Українському радіо, зріс із 19% у 2022 році до 21% у 2023-му [4].

Не оминула Українське радіо й конвергенція – процес злиття традиційного радіомовлення з іншими медіаформатами та технологіями, такими як інтернет, мобільні додатки, соціальні медіа та інші. Цей процес призвів до появи нових форматів радіопередач, залучив різних слухачів та збільшив доступність до інформаційних продуктів.

За допомогою інтернет-технологій радіостанція може взаємодіяти зі своєю аудиторією в реальному часі, а саме – проводити голосування/опитування, обговорювати програми й проєкти в соціальних мережах, а також надсилати коментарі і запитання. Конвергенція радіо також означає поєднання аудіоконтенту з іншими медіаформатами, такими як відео, фотографії та текстовий контент. Це можемо побачити на сайті Українського радіо, у мобільному застосунку та в соціальних мережах. Радіостанція розміщує аудіоверсії програм на своєму веб-сайті, в соціальних мережах або на інших платформах для залучення нової аудиторії та збільшення досяжності. Це відкриває нові можливості для УР у створенні та поширенні контенту, а також у взаємодії зі своїми реципієнтами. Цей процес є важливим для адаптації радіо до сучасних технологічних та соціальних трендів.

Також інтернет та цифрові технології дозволили радіійникам створювати персоналізовані пропозиції для своєї аудиторії, враховуючи їхні інтереси та вподобання: «Радіо мусить бути співбесідником, тому у нас збільшилася істотна частка інтерактивних передач, де люди обговорюють щось. Слухачам цікава не дискусія експертів на тему: «Що сталося з ціною на газ?», їм самим хочеться висловитися в ефірі – це така принада радіомовлення» [5], – зауважує генеральний продюсером УР Дмитро Хоркін.

Отже, за вікову історію радіо як технологія пережило декілька важливих революційних трансформацій. Від примітивних винаходів до інтернет-технологій, за допомогою яких, слухачі чують радіо в будь-якій точці планети. Українське радіо змінило й функцію радіомовлення – від передачі інформації до розважальної й просвітницької; з'явилися авторські програми.

Зміни технологій спричинили зміни в можливостях радіо – не лише звуком й словом розказувати історії, а й показувати (відеотрансляції зі студії).

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Даценко Н. Пригоди на радіохвилях: історія українського радіо / Н. Даценко. – Київ : Темпора, 2023. – 600 с.
2. Мащенко І. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу / І. Мащенко. – Київ : Україна, 2005. – 382 с.
3. Позивним Українського Радіо 80 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/sjxaj> (дата звернення: 08.04.2024).
4. «Українське радіо» стало лідером рейтингу слухання новин серед радіомовників, – дослідження Internews [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/sjxjc> (дата звернення: 08.04.2024).
5. Українське радіо стало цікавим. Як виганяли дармоїдів і змінювали програми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/sjxmc> (дата звернення: 08.04.2024).
6. Як українці слухають радіо? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (дата звернення: 28.03.2024).